

Мар'яна Коркуна

«Кожна людина має право на життя, свободу, особисту недоторканість та захист від рабства». Ці права, встановлені Творцем, прописані у Загальній декларації прав людини, сьогодні особливо нівечаться тими, хто займається торгівлею людьми – новітніми рабовласниками. А проблема, що стосується, здавалось би, одиниць у нашій країні, набула величезного розміру. Адже практично кожен, хто хоче виїхати за кордон, аби там шукати кращої долі, може стати жертвою цього злочину.»

З середини 90-х років ХХ ст., проблема трудової міграції для України стала набувати загрозливих масштабів. Соціально-економічна криза, безробіття, злидні спонукають сотні тисяч наших громадян шукати розрекламованого заробітку за кордоном. Уповноважена Верховної ради з питань прав людини Ніна Карпачова вважає, що можна говорити про те, що не менше 5 млн. громадян України знаходяться на заробітках за кордоном щорічно в залежності від сезону. І чи не наївність наших співгромадян, що вважають, наче там на них чекають «медові ріки» та їх непоінформованість щодо злочину, яким є торгівля людьми, призвела до того, що Україна здобула собі у світі сумнозвісну репутацію. Адже за останні роки саме наша Батьківщина є однією із головних країн, звідки постачають жінок та дівчат, яких продають у рабство в Європу та на Близький Схід з метою сексуальної експлуатації, а також чоловіків, яких переправляють у Європу та Північну Америку для примусової праці. З різних офіційних джерел відомо, що кожного року у світі від злочинів торгівлі людьми страждають близько 1 млн. осіб. До цього числа потрібно додати ще й тих, кого примушували працювати безкоштовно або ж за надзвичайно мізерну платню, чи не виплачують її. З цього видно, що багато наших заробітчан були, є і, мабуть, будуть експлуатованими. Статистичні аналізи показують, що 80% жертв, які перетинають міжнародні кордони, є жіночої статі, з них 70% стають жертвами сексуальної експлуатації. Проте існують інші, різні форми торгівлі людьми. Жертвами цього злочину можуть бути і жінки, і чоловіки, підлітки та навіть малі діти. Потенційних жертв торгівлі людьми заманюють у тенета різними способами. Часто використовують різні форми примусу, у тому числі обман, шахрайство, приниження гідності, ізоляцію, погрози та використання фізичної сили, а також боргову залежність для контролю жертв. Дуже часто ці шахрайські хитрощі включають у себе шлюбні обіцянки, обіцянки працевлаштування, навчальних можливостей та кращого життя.

Жахливі наслідки

Найочевиднішим сигналом того, що наша близька людина потрапила за кордоном у скрутне становище і, можливо, стала жертвою торгівлі людьми стає те, що зв'язок із нею обірвався або ж з незрозумілих причин є надто рідким. У зниклих безвісти родичів за кордоном практично «зв'язані» руки. Вони бояться заявляти у правоохоронні органи чи звертатись у посольство, бо зниклі особи часто перебувають за кордоном нелегально. Мало знають також про те, що можна звернутись у неурядові організації, що допомагають у пошуку таких людей. На території нашої Єпархії можна звернутись до 5-ти таких центрів-Карітасів у: Дрогобичі, Бориславі, Мостиськах, Сколе та Старому Самборі. Тут вас вислухають та нададуть психологічну підтримку, інформацію про консульські установи за кордоном, допоможуть оформити листи із запитом до них та до неурядових організацій за кордоном, які займаються проблемою торгівлі людьми та розшуком потерпілих, а також до Карітасу у певній країні. Багато таких справ

завершується успішно – зниклих людей знаходять. На жаль, люди звертаються по допомогу дуже пізно, коли особа не дає про себе жодної звістки уже кілька років. Жертви торгівлі людьми зазнають жахливих наслідків. Вони страждають від брутальних умов праці та проживання, що спричиняє фізичні та психологічні травми. Наприклад, одна з потерпілих жінок кілька місяців була зачинена у квартирі, де з примусу доглядала за хворою і майже завжди непритомною особою похилого віку. Жінку не випускали з квартири, вона не мала жодної змоги контактувати з людьми, а їжу отримувала через кватирку у дверях. Постійне відчуття тривоги, порушення сну, депресія, стресові розлади, причиною яких була пережита травма, є типовими психологічними ознаками жертв торгівлі людьми. Окрім усього, жертви торгівлі людьми стикаються зі складними проблемами, коли повертаються в рідну країну.

Розпочати нове життя

Поглянувши на всі ці наслідки, які для кожної конкретної людини є особливими, стає зрозумілим, що самій людині годі впоратись із такою проблемою чи самотужки повернутись до нормального життя. Необхідна підтримка та допомога спеціалістів, іншими словами – реабілітація. Надання допомоги жертвам торгівлі людьми у процесі їх реабілітації та початку нового життя – складне завдання.

Особливу вагу має підтримка в час прибуття особи додому.

«Коли я вийшла з потяга і побачила людину з табличкою в руках та з моїм ім'ям на ній, то ледве не розридалася від щастя. Коли я працювала в Болгарії, мене залякували, що, якщо я повернусь додому, мене посадять у в'язницю, тому що я працювала повією, а це заборонено законами України. Я думала: варто мені вийти з потяга – до мене підійде людина і повезе у в'язницю. Дівчина, яка зустрічала мене, була довгий час першою людиною, якій я була не байдужа. Мені відразу стало спокійно: я в безпеці і мені допоможуть владнати мої проблеми». (З розповіді потерпілої.)

Як багатоплановими є наслідки, коли одна людина була експлуатована іншою, так і потерпілі потребують багатопланової допомоги. Перш за все, особа, котра побувала за кордоном у складній ситуації та повернулася додому, знаходиться у скрутній матеріальній ситуації. Грошей, які вона мала заробити, звісно ж, немає. Тому для початку необхідна фінансова допомога, хоча б невелика, на найнеобхідніші речі. Кожна особа, яка повертається з-за кордону, має проблеми із здоров'ям. У когось це розлади шлунку, спричинені, наприклад, постійним стресом, поганим харчуванням і т. п. У жінок дуже часто спостерігаються хвороби статевих органів, і не йдеться тут навіть про випадки, коли жінки потрапляють у сексуальне рабство, а, передовсім, про те, що, будучи за кордоном, вони упродовж багатьох років узагалі не обстежуються. У інших осіб можуть з'явитись проблеми зі серцем, артеріальним тиском... Зрештою, ще багато чого іншого можна було б перерахувати. Висновок ж напрашується один – медична допомога вкрай необхідна. Часто потерпілі потребують юридичної допомоги чи консультацій нотаріуса, особливо коли йдеться про вироблення документів.

Надання психологічної допомоги є однією з найважливіших ланок у курсі реабілітації потерпілих від торгівлі людьми. Часто після пережитого приниження, стресу, потерпілі, намагаючись розібратись у тому, чому з ними це сталося, звинувачують в усьому самих себе. Вони переживають, що не могли виконати свої зобов'язання, найчастіше – фінансові, перед батьками чи дітьми. Окрім того, потерпілі бояться переслідувань і розправ з боку торговців людьми, що підсилює їхні внутрішній страх і тривогу.

Потерпілі від торгівлі людьми нерідко страждають від хвилюючих спогадів, які постійно повторюються, чи сновидінь про пережите, ілюзій, галюцинацій. Симптоми цього розладу можуть проявитися через втрату інтересу до життя, почуття відділеності від інших людей і зневіру в майбутньому. У найбільш критичних випадках такі розлади можуть призвести до самогубства.

У психологічному плані особливої важливості набуває підтримка потерпілих найближчими людьми. Адже, коли саме рідні ігнорують, то потерпілій особі не залишається практично нічого іншого, як знову поїхати за кордон. Тому потрібно надавати психологічну підтримку і сім'ям потерпілих.

Таку допомогу потерпілі від торгівлі людьми чи різноманітної експлуатації можна у нашому регіоні отримати у Благодійному фонді «Карітас Самбірсько-Дрогобицької Єпархії».

Як не стати жертвою

Старе і правдиве правило медицини – краще запобігати, ніж лікувати – у проблемі торгівлі людьми теж потрібно використовувати. Тому, якщо Ви плануєте виїхати за кордон, краще озброїться необхідною інформацією та усе перевірити, щоб максимально захистити себе від можливої небезпеки. На початок варто знати кілька наступних простих правил:

- нікому не довіряйте Ваш паспорт;
- документи, що засвідчують Вашу особу завжди повинні знаходитись тільки у Вас;
- підпишіть контракт про працевлаштування чи навчання, він повинен бути написаний зрозумілою для Вас мовою, а також містити інформацію про умови (оплата, вихідні дні, робота у святкові дні, медичне страхування), місце та час Вашої майбутньої праці чи навчання;
- залиште вдома детальну інформацію про своє перебування за кордоном з адресою та контактними телефонами, а також копію свого паспорту, контракту та адреси Ваших іноземних друзів;
- дізнайтесь номери телефонів українських посольств та консульських представництв за кордоном, а також неурядових організацій та служб, які надають допомогу особам, котрі опинились у скрутному становищі, звертайтеся до них у разі необхідності;
- дотримуйтесь правил візового режиму, його порушення зробить неможливим Ваш наступний виїзд за кордон та надзвичайно ускладнить повернення на Батьківщину, а нелегальні емігранти є не захищеними;
- пам'ятайте, що знання хоча б елементарних слів іноземної мови значно полегшить Ваше перебування за кордоном.

У спеціальних консультативних пунктах із запобігання торгівлі людьми можна отримати більш детальну і дуже корисну інформацію. У нашому регіоні це Благодійні фонди «Карітас» Самбірсько-Дрогобицької єпархії: Борислава, Мостиськ, Сколе та Старого Самбора. Наприклад, тут Вам нададуть контакти консульських установ та громадських організацій, куди Ви можете звернутись за допомогою, перевірять легальність фірми, яка пропонує роботу. Вам нададуть інформацію про Ваші права, на що можете розраховувати виїжджаючи, куди можете звернутись і ще багато різноманітної корисної інформації.

Захист наших прав, життя, здоров'я та щастя у великій мірі залежить від самих нас, від

нашої поінформованості. Виїжджаючи за кордон, варто зняти «рожеві окуляри» та реально оцінити ситуацію.

Подаємо адреси і телефони, куди можна звернутись, якщо ви:

- постраждали від примусової праці за кордоном чи торгівлі людьми,
- розшукуєте близьку людину, що зникла безвісти будучи на заробітках чи за кордоном,
- хочете виїхати за кордон.

Звертайтеся:

Благодійний фонд «Карітас Самбірсько-Дрогобицької Єпархії»,
вул. Чорновола, 4,
м. Дрогобич,
тел. 8 (244) 2 24 58

БФ «Карітас Борислав»,
вул. Грушевського, 26,
м. Борислав,
тел. 8 (248) 4 20 05

БФ «Карітас Мостиська»,
вул. Підкови, 6,
м. Мостиська,
тел. 8 (234) 2 02 16

БФ «Карітас Сколе»,
м. Сколе,
тел. 8 (251) 2-20-80

БФ «Карітас Старий Самбір»,
вул. Лесі Українки, 10,
м. Старий Самбір,
тел. 8 (238) 2 11 62

Телефони інших гарячих ліній:

Львів – 8 (22) 962 962

8 (22) 97 10 75

Загальнонаціональна – 8 800 500 22 50

М. Коркуна. Обличчя сучасного рабства // СЛОВО №1 (35) (2008) 8-10